

Η διακονία του Λόγου του Γέρ. Σωφρονίου (†11/7): Ένας αγώνας θεογνωσίας

[Ορθοδοξία](#) / [Μορφές](#)

[Πανοσιολ. Ιερομόναχος Νικόλαος Σαχάρωφ](#)

Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός έλεγε: «Λέγω δε υμίν ότι παν ρήμα αργόν, ο εάν λαλήσωσιν οι άνθρωποι, αποδώσουσι περί αυτού λόγον εν ημέρα κρίσεως». Και Αυτός έδωσε «υπόδειγμα» σε μας. Όπως γράφει ο Γέροντας Σωφρόνιος «Ουδέποτε ο Κύριος πρόφερε μάταιους λόγους». Δεν είπε τίποτα από το μυαλό Του: «Τα ρήματα α εγώ λαλώ υμίν, απ' εμαυτού ου λαλώ...» αλλά μόνο «πάντα α ήκουσα παρά του Πατρός μου».

Κάποτε στον Άθωνα έγινε διάλογος για το πως μιλούν οι τέλειοι. Ο Γέροντας Σιλουανός είπε: Αυτοί «δεν λένε τίποτε από τον εαυτό τους. Λένε μόνο ό,τι τους δίνει το Πνεύμα».

Έτσι ο πατήρ Σωφρόνιος ήτανε ένας αληθινός «υπηρέτης του Λόγου». Διατύπωνε με ιερό φόβο τον κάθε λόγο του, είτε αυτός ήταν προφορικός, είτε γραπτός. Ένωσε ο Γέροντας αυτή την ευθύνη ακόμη βαθύτερα, όταν έγινε πνευματικός στον Άθω, στη Μονή του Αγίου Παύλου το 1942. Τότε άρχιζε η διακονία του στον

Λόγο του Θεού. «Στον πνευματικό αρμόζει -γράφει ο Γέροντας- να αισθάνεται τον ρυθμό του εσωτερικού κόσμου όλων και καθ' ενός ξεχωριστά εκείνων που απευθύνονται σε αυτόν. Γι' αυτόν τον σκοπό προσεύχεται να τον χειραγωγεί το Πνεύμα του Θεού και να του δίνει τον κατάλληλο λόγο για τον καθένα».

Ο Γέροντας θυμόταν αργότερα: «Είχα συνείδηση ότι βρισκόμουν μακριά από την οφειλόμενη τελειότητα. Παρατεταμένα και με πόνο στην καρδιά μου, προσευχόμουν στον Κύριο να μην επιτρέψει να σφάλω, αλλά να με τηρεί στις οδούς του αληθινού Του θελήματος και να με εμπνέει να προφέρω λόγους ωφέλιμους για τους αδελφούς μου. Ακόμα και κατά τη διάρκεια της συνομιλίας μου με τους ανθρώπους προσπαθούσα να κρατώ την “ακοή” του νου μου στην καρδιά, για να συλλάβω το Θείο νεύμα, πολλές φορές ακόμα και τους λόγους που έπρεπε να πω».

Οι Μοναχοί του Αγίου Όρους αγαπούσαν τον λόγο του και προσέτρεχαν σ' αυτόν

από πολλές Μονές για πνευματική συμβουλή και στήριξη. Κάποια φορά είπε: «Αν ο άνθρωπος περπάτησε οκτώ ώρες για να ακούσει λόγο, πώς είναι δυνατό να φερθεί κάποιος μαζί του αδιάφορα;». Στον καθένα που ερχόταν κοντά του, φερόταν με απόλυτη προσοχή και φροντίδα, ενώ εκείνοι του ανταπέδιδαν βαθειά ευγνωμοσύνη γι' αυτό. Συχνά σε πολυπληθείς αδελφότητες Αθωνικών Μοναστηριών η πρωταρχική φροντίδα της μοναστικής διοίκησης ήταν η πρακτική οργάνωση της ζωής. Για τους πνευματικούς καθοδηγητές ήταν κάποιες φορές δύσκολο να προσέξουν όσο έπρεπε τον καθένα. Η «οικοδομή» της αδελφότητας με λόγο Θεού περιοριζόταν συχνά στα αναγνώσματα της τράπεζας, στην εξομολόγηση και τις Ακολουθίες. Σπάνια γίνονταν συνομιλίες για πνευματικά θέματα μεταξύ των αδελφών, και αυτό περιοριζόταν σε πολύ λίγους. Γι' αυτό ο Γέροντας γνώριζε εκ πείρας, πόσο απαραίτητος είναι ο πνευματικός λόγος για τους νέους Μοναχούς και πόσο σπουδαίο ήταν να τους διδάξει την πάλη με τα πάθη.

Όταν ο Γέροντας Σωφρόνιος επέστρεψε στη Δυτική Ευρώπη το 1947, ο Θεός του εμπιστεύθηκε τη διακονία του λόγου για τη σωτηρία πολλών ανθρώπων στην Ευρώπη. Ωστόσο δεν αισθανόταν πλέον εκείνη την ελευθερία στον λόγο. Αργότερα ο Γέροντας έγραψε: «Η ψυχολογία των μοναχών, η υπομονή και η αντοχή τους υπερέβαιναν σε τέτοιο βαθμό τους πάντες και τα πάντα (όσα συνάντησα στην Ευρώπη), ώστε δεν εύρισκα ούτε λόγους, ούτε εξωτερικούς τρόπους επικοινωνίας. Εκείνο το οποίο οι μοναχοί το αποδέχονταν με ευγνωμοσύνη, στην Ευρώπη συνέτριβε τους ανθρώπους».

Ο Γέροντας γνώριζε μέσα από την προσευχή του τις πνευματικές ανάγκες των ανθρώπων, πριν ακόμη εκείνοι να του μιλήσουν γι' αυτές. Συνέβαινε κάποτε να μιλάει ο Γέροντας με κάποιον, ακολουθώντας όμως την προσευχή ο λόγος του δεν απευθυνόταν απευθείας στον συνομιλητή του, αλλά έμμεσα σε κάποιον από τους παρευρισκομένους ακροατές. Έτσι τον επισκέφθηκε κάποτε μια γυναίκα από τη Ρουμανία, και έτυχε να παρευρίσκεται στον διάλογο του Γέροντα με άλλους ανθρώπους στην τράπεζα. Ξαφνικά όμως αυτή κατάλαβε, ότι όλα όσα έλεγε ήταν πραγματικά απάντηση στα πιο μυστικά ερωτήματά της. Στο τέλος του γεύματος κατάπληκτη στράφηκε προς αυτόν, και πριν ακόμη του μιλήσει, ο Γέροντας πρόφερε με αγάπη: «Δεν απάντησα σε όλα τα ερωτήματά σας;».

Οι άνθρωποι ένιωθαν ότι ο λόγος του Γέροντα προερχόταν από τον Θεό και γι' αυτό δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν τέτοια πηγή σωτηρίας. Γύρω από αυτόν άρχισε έτσι να διαμορφώνεται μοναχική κοινότητα όταν ήταν ακόμα στη Γαλλία. Ο Γέροντας αφιέρωνε πολύ χρόνο στις συνομιλίες του με τους αδελφούς. Αρχικά αυτές ήταν ιδιαίτερες οδηγίες στην αδελφότητα, που υπαγορεύονταν από τις περιστάσεις της ζωής για τη μία ή την άλλη ανάγκη σε συγκεκριμένη περίπτωση.

Ο λόγος από τον Θεό είναι φοβερό πράγμα. Μερικοί από τους αδελφούς δεν ήταν σε θέση να αντέξουν τη «σκληρότητα» του λόγου, γιατί ο λόγος αυτός δεν είναι «κατά άνθρωπο» - υπερβαίνει το μέτρο της φύσεώς μας. Γι' αυτήν την περίπτωση είχε το κόλπο του ο Γέροντας. Απηύθυνε αυστηρές διδαχές σε κάποιον από τους «δυνατούς», ενώ στην πραγματικότητα ο λόγος απευθυνόταν σε κάποιον από τους αδύνατους που παρευρισκόταν στην ομιλία.

Συνήθως στην τράπεζα, όταν διάβαζαν από τους Άγιους Πατέρες ο Γέροντας σταματούσε την ανάγνωση για να εξηγήσει το περιεχόμενο. Έτσι κάποιες φορές η ομιλία του μπορούσε να συνεχίζεται για ώρες, ως το επόμενο γεύμα.

Όταν όμως ο αριθμός των μελών αυξήθηκε, οι ομιλίες άρχισαν να γίνονται στον μοναστηριακό ναό. Η ατμόσφαιρα του ναού ήταν πιο κατάλληλη γι' αυτές. Σε κάποιον Ιερέα, προσκυνητή της Μονής, ο Γέροντας πρότεινε να τελέσει τη Λειτουργία.

Αφού ο Γέροντας στο τέλος της Λειτουργίας κοινωνήσε, του είπε: «εγώ ήμουν στη δική σας Λειτουργία και εσείς τώρα μπορείτε να έρθετε στη δική μου "λειτουργία"». Είχε υπόψη του την ομιλία που ο ίδιος θα έκανε στην αδελφότητα την ημέρα εκείνη.

Οι λόγοι αυτοί, «λειτουργία μετά τη Λειτουργία», αντανakλούν με πιστότητα τον αληθινό χαρακτήρα των ομιλιών του Γέροντα. Ο λόγος του, μυσταγωγία της χάριτος, ήταν κατά κάποιο τρόπο συνέχεια της λειτουργικής παραστάσεώς του ενώπιον του προσώπου του Κυρίου.

Στις ομιλίες γινόταν φανερό, πόσο στενά συνδεόταν η δογματική του θεωρία με την όλη πορεία της εσωτερικής πνευματικής ζωής. Τα δόγματα της Εκκλησίας είχαν πραγματική και άμεση σχέση με την καθημερινότητα της μοναστικής ζωής μέχρι την πιο μικρή λεπτομέρεια της καθημερινής ζωής του Μοναχού. Γράφει ο Γέροντας «τα τρία αυτά, Εκκλησία, δόγμα και ασκητική, συνιστούν για μένα ενιαία ζωή». Σε τέτοια ατμόσφαιρα, με τον λόγο του Γέροντα κάθε μικρή πράξη αποκτούσε σπουδαιότητα κοσμικών διαστάσεων. Η θεολογία τότε γινόταν κατάσταση στην οποία ζούσε. Ο Γέροντας ποθούσε να μεταδώσει την κατάσταση

αυτή κάνοντας κοινωνούς και άλλους: «ΙΚετεύω τον Θεό να σας στερεώσει ακριβώς σε αυτή την κατάσταση που είναι η πορεία προς την αληθινή γνώση του αληθινού Θεού, δηλαδή η θεολογία ως κατάσταση του πνεύματός μας, που ζει αδιάλειπτα εν Θεώ διά Πνεύματος Αγίου».

Στον αποχαιρετιστήριο λόγο προς τους μαθητές του ο Κύριος είπε: «Ήδη υμείς καθαροί έστε διά τον λόγον ον λελάληκα υμίν». Στην παράδοση της Εκκλησίας δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο λόγος των Αγίων μετέδιδε χάρη στους ακροατές. Αρκεί να θυμηθούμε ότι μετά την προσευχή των Αποστόλων «εσαλεύθη ο τόπος, εν ω ήσαν συνηγμένοι, και επλήσθησαν άπαντες Πνεύματος Αγίου». Άλλα παρόμοια παραδείγματα είναι ο διάλογος του Μοτοβίλωφ με τον Όσιο Σεραφείμ του Σάρωφ, κατά τον οποίο ο Μοτοβίλωφ γεύτηκε τη γλυκύτητα του Αγίου Πνεύματος και είδε τον Όσιο μέσα στο Άκτιστο Φως. Παρόμοια χαρισματική επίσκεψη έζησε το 1932 και ο Δαβίδ Μπάλφουρ, όταν συνομιλούσε με τον πατέρα Σωφρόνιο στη βιβλιοθήκη της Μονής του Αγίου Παντελεήμονος. Ο Γέροντας περνούσε τότε τις ημέρες του σε πύρινο θρήνο και τη στιγμή εκείνη με τα απλά λόγια της συνομιλίας μετέδωσε στον Μπάλφουρ την κατάστασή του. Ο Μπάλφουρ το έζησε ως επαφή με αθάνατη πνοή. Το ευλαβικό αίσθημα γέμισε την ψυχή του τόσο, ώστε να μη μπορεί να πει τίποτα και να φοβάται ακόμη και να κινηθεί. Όλα τα πρόσκαιρα έσβησαν και έχασαν το ενδιαφέρον τους. Στην ήσυχη αυτή κατάπληξη ο Μπάλφουρ παρέμεινε γύρω στα είκοσι λεπτά.

Οι συνομιλίες του Γέροντα με την αδελφότητα ήταν φορέας εκείνης της χαρισματικής καταστάσεως, στην οποία ο ίδιος ο Γέροντας παρέμενε μετά από πολυετή μοναχική άσκηση. Ως βάση της Μονής ο Γέροντας δεν έθεσε κάποιες εξωτερικές δομές, κάποιο τυπικό ή κάποια διοικητική οργάνωση, αλλά τον λόγο ακριβώς που του εμπιστεύθηκε ο Θεός. Γιατί «ο λόγος Κυρίου» είναι το ισχυρότερο όπλο στην οικονομία της σωτηρίας. Όπως λέει ο Προφήτης Ησαΐας: «Το ρήμα μου, ο εάν εξέλθη εκ του στόματός μου..., ου μη αποστραφή, έως αν τελεσθή όσα αν ηθέλησα και ευοδώσω τας οδούς μου και τα εντάλματά μου».

Ο Κύριος παρήγγειλε στους μάρτυρες του λόγου Του:«...μη προμεριμνάτε τι λαλήσητε, μηδέ μελετάτε, αλλ' ο εάν δοθή υμίν εν εκείνη τη ώρα, τούτο λαλείτε· ου γαρ υμείς εστέ οι λαλούντες, αλλά το Πνεύμα το Άγιον». Γι' αυτό και ο Γέροντας ποτέ σχεδόν δεν ετοιμαζόταν για την ομιλία· δεν κρατούσε σημειώσεις ούτε προσέτρεχε σε βιβλία πριν από αυτήν. Κάθε φορά συναντούσε τους αδελφούς με φόβο και πίστη, παριστάμενος νοερά με προσευχή ενώπιον του Θρόνου του Θεού, ελπίζοντας ότι ο Θεός δεν θα παραβλέψει τις προσευχές του και πως το Άγιο Πνεύμα θα τον διδάξει «...εν αυτή τη ώρα α δει ειπείν».

Ερχόταν στη σύναξη υποβασταζόμενος από άλλους, μισοάρρωστος, μισότυφλος,

καταβεβλημένος από τα γηρατειά. Στην Εκκλησία μέσα, σε ατμόσφαιρα κατανύξεως και ιδιαίτερης επισημότητας, τον περίμενε ήδη η αδελφότητα, κάποτε πάλι και οι επισκέπτες προσκυνητές. Ο Γέροντας άρχιζε με προσευχή στο όνομα του Χριστού, ζητώντας από τον Θεό να του δώσει λόγο σωτήριο για όλους τους παρόντες. Ακολουθούσε μακρά σιγή. Ο Γέροντας συγκεντρωνόταν μέσα του και ενώνοντας ολόκληρο το είναι του, αναζητούσε με ένταση διά της προσευχής λόγο. Η καρδιά του Γέροντα ήταν εκλεπτυσμένη από τον πολυετή θρήνο και τα παθήματα και έτσι ήταν ικανή, σαν ένα ευαίσθητο ραντάρ, να συλλαμβάνει και τις πιο λεπτές κινήσεις του Πνεύματος. Εισερχόμενος κατά κάποιο τρόπο στο ρεύμα αυτό της αιωνιότητας άρχιζε να μιλά, και μεταμορφούμενος φανέρωνε ξαφνικά το αρχικό μεγαλείο του λόγου του. Μιλούσε σιγά και αργά, σαν μέσα από την καρδιά του - πάντοτε με πολλή φυσικότητα και απλότητα. Με τον λόγο του έκρηξη φλογερής προσευχής προς τον Θεό συνάρπαζε και τους παρόντες και ανύψωνε τη συνείδησή τους προς τον Θεό. Οι Θείες πραγματικότητες τότε κατοπεύονταν οφθαλμοφανώς.

Διψούσε πολύ ο Γέροντας να δει τα πνευματικά του παιδιά να κατέχουν τέτοια τελείωση. Έλεγε στην αδελφότητα: «Είναι απαραίτητο σε όλους μας να αναπτυχθούμε σε τέτοιο σημείο, που να ακούμε απλανώς τη φωνή του Κυρίου. Η άσκηση αυτή απαιτεί, νύκτα και ημέρα, συνεχή εσωτερική προσοχή, και έτσι η ζωή, απλή κατά την εξωτερική της μορφή, θα είναι ακατάπαυστη κοινωνία με τον Θεό». Πίστευε ότι οι πύλες και προς τα πιο υψηλά ακόμη μέτρα της τελειότητας δεν είναι κλειστές για κανένα.

Ο λόγος του Γέροντα είχε ιδιαίτερη «γεύση». Όποιος είχε διαίσθηση διέκρινε σε αυτόν την αλήθεια. Είναι αδύνατον να τον παρακάμψεις παίρνοντας την αλήθεια για εξωτερική πολυμάθεια ή για το προσωπείο της ευλάβειας. Ο άνθρωπος ακούει τη φωνή της αιωνιότητας με την καρδιά του και όχι με λογικές αποδείξεις. Με την εσωτερική μαρτυρία που δεν υποβάλλεται σε καμιά ανάλυση. Έχοντας περάσει παρατεταμένη, οδυνηρή και κοπιώδη νοερή άσκηση, παρέμενε πλέον ο Γέροντας με τη σκέψη του ακλινώς στον Θεό, στο ρεύμα του αιώνιου θελήματός Του. Η μνήμη του Θεού φώτιζε κάθε ενέργεια και λόγο του και ήταν πλέον αδύνατο για τον Γέροντα να μην αγαπά τον Θεό «εξ όλης της καρδιάς του και εξ όλης της διανοίας και εξ όλης της ψυχής και εξ όλης της ισχύος του».

Η αρχαία αθωνική παράδοση παραγγέλλει στους νέους Μοναχούς να ζουν με την πεποίθηση ότι όλοι οι Γεροντάδες είναι άγιοι, αλλά ο δικός τους Γέροντας είναι ο αγιότερος. Ήταν εύκολο να τηρήσουν τον κανόνα αυτόν εκείνοι που έζησαν με τον Γέροντα Σωφρόνιο. Ωστόσο η απλότητα και η προσήνειά του απέκρυπταν από το βλέμμα των συγχρόνων τις αληθινές διαστάσεις του, η κατανόηση των όποιων

έρχεται βαθμηδόν μόνο τώρα, που δεν είναι πια μαζί μας. Στο προσωπικό αντίτυπο του τελευταίου βιβλίου του, «Οψόμεθα τον Θεόν καθώς έστι», βρήκαμε μετά τον θάνατό του επιμελώς τοποθετημένο από τον ίδιο κάποιο σημείωμα, απευθυνόμενο σε όλους εκείνους που τόσο αγάπησε η ψυχή του:

«Μου είναι δύσκολο να σας αφήσω, αλλά τρέφω κάποια ελπίδα ότι μέσω αυτού του βιβλίου, μαζί με τα άλλα βιβλία μου, θα μπορέσατε να δείτε τη “βαθεία” καρδιά μου και τη σκέψη μου, που προσπάθησα να εκφράσω με τον λόγο μου, ο οποίος γεννήθηκε στη διάρκεια φλογερής προσευχής με δάκρυα. Κάθε φορά που επιθυμείτε, μπορείτε διαβάζοντας να είστε μαζί μου στο επίπεδο του πνεύματος».

Πηγή: *Σύγχρονες Οσιακές Μορφές*, σελ. 85- 91, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας, 2017.

<http://bit.ly/2sZMwvK>